

Abstract po polsku

Niniejsza praca magisterska bada świat niemieckich obozów koncentracyjnych, opisany przez Tadeusza Borowskiego¹, polskiego pisarza, o który opowiada w książce *Proszę państwa do gazu*².

W swojej pracy analizuję oryginalny nurt, który odróżnia tę książkę od pozostałej literatury pamiętnikarskiej na temat obozów koncentracyjnych.

¹ Borowski urodził się w 1922 r. w Żytomierzu na Ukrainie. Jego ojciec był członkiem polskiego wojskowego stowarzyszenia i w 1926 r. został aresztowany i deportowany do Karelii, pod Kołem Podbiegunowym i tam był zmuszony do niewolniczej pracy przy budowie kanału nad Morzem Białym (Biełomorkanału). W 1930 r. matka Borowskiego także została deportowana do Gułagu na Syberii. W 1934 r. rodzina osiedla się w Warszawie. Mimo trudnych warunków bytowania i problemu z utrzymaniem się Borowski kontynuuje swoje studia w Kolegium Franciszkańskim. W 1939 r., kiedy wybucha wojna, Borowski jeszcze nie ma siedemnastu lat. On otrzymał pracę jako stróż nocny i magazynier w przedsiębiorstwie budowlanym i w tym czasie kontynuuje swoje naukę. Borowski obcował z pisarzami i poetami, jak n.p. Czesław Miłosz. W 1942 r. opublikował swój pierwszy zbiór wierszy *Gdziekolwiek ziemia*. W 1943 r. Borowskiego aresztowało Gestapo i uwięziło na Pawiaku, więzienie graniczące z Gettem Warszawskim. W końcu kwietnia, w tym samym roku odtransportowano go do Oświęcimia. Na przedramieniu wytatuowano mu numer 119198. W sierpniu 1944 r. deportowani zostali ewakuowani, Borowski został przedtransportowany najpierw do obozu koło Stuttgartu a potem do Dachau. W 1 maja 1945 r. nastąpiło wyzwolenie obozu Dachau przez VII Armię Amerykańską, więźniowie zostali przedtransportowani do dawnych koszarach SS we Freimanie niedaleko Monachium. Po wyswoleniu Borowski nie może zapomnieć tego doświadczenia życiowego i w 1951 r. on zabił się chyba z powodu kryzysu moralnego. (Cfr. J. Kott, *Introduction*, in *Tadeusz Borowski, This way for the Gas, Ladies and Gentlemen*, NY Penguin, New York 1976, pp. 11-26; Drewnowski Tadeusz, *Wstęp*, w *Borowski Tadeusz, Wybór opowiadań*, Wyd. SARA, Warszawa 2004, pp. 5-16).

² T. Borowski, *Da questa parte, per il gas*, a cura di Giovanna Tomassucci, *L'ancora del Mediterraneo*, Napoli 2009.

W powyższej pracy przeanalizowano następujące tematy: logika życia w obozie – prawa rządzące światem obozów koncentracyjnych związki pomiędzy ofiarą i katem, dynamika rządząca zjawiskiem depersonalizacji –, depersonalizacja osobowości i to jakie są swoiste mechanizmy które przyspieszają te zjawiska, konkretne zewnętrzne układy lub koncepcyjne mogą uwarunkować ludzkie istnienie.

Pierwszy rozdział wyjaśnia znacznie pojęcia; alienacja osoby i dlaczego, wtedy kiedy udaje się doprowadzić do niej – staje się podstawową dla zaistnienia świata obozów koncentracyjnych. Rozważa problematykę zjawiska depersonalizacji kata i analizuje myśl Borowskiego żeby opisać proces metamorfozy głównie deportowanego, który przeobraził się w kata dręczącego nie tylko siebie ale wielu współwięźniów. Po odzyskaniu wolności Borowski dalej szuka wytłumaczenia i próbuje zrozumieć fenomen istnienia obozu koncentracyjnego.

Drugi rozdział roztrząsa naruszenie godności istoty ludzkiej wykazując „wielką liczbą” a więc stłoczenie wielkiej ilości ludzi na małej przestrzeni jak narzędzia depersonalizacji. To są dwa ważne podobieństwa: pierwsze między deportowanym i bestią, drugie między światem obozów koncentracyjnych i światem przyrody.

Trzeci rozdział wyjaśni: pojęcie “pracy” w obozie koncentracyjnym, rolę języka, gwałtoność słowa, znaczenie wiary religijnej i przekonań politycznych, moc nadziei która z jednej strony wspiera dążenie do przetrwania, a z drugiej powoduje osłabienie sumienia i siły woli.

Konkludując, w aspekcie ekonomicznym świat obozów koncentracyjnych był prawdziwą maszyną gospodarczą. Borowski pokazuje jaki efekt dla historii społeczeństw cywilizowanych i ich ewolucji, ma charakterystyczny dla obozów koncentracyjnych bezmiar ludzkiej krzywdy i przemocy.